

ความร้อน

ในหัวข้อนี้ จะศึกษาเกี่ยวกับสมบัติต่างๆของสสารในทางความร้อน เช่นการขยายตัวของสสารเนื่องจากความร้อน การถ่ายเทความร้อนโดยวิธีการต่างๆ การเปลี่ยนสถานะกับความร้อนแฝง

พลังงานภายใน ความร้อนและอุณหภูมิ

พลังงานภายใน (Internal energy) เป็นผลรวมของพลังงานจลน์และพลังงานศักย์ของทุกอะตอมหรือโมเลกุลภายในสสาร

พลังงานความร้อน (Thermal energy) เป็นส่วนหนึ่งของพลังงานภายในของสสารนั้น

ความร้อน (Heat) เป็นการถ่ายเทพลังงานความร้อนจากวัตถุที่มีอุณหภูมิสูงไปยังวัตถุที่มีอุณหภูมิต่ำ

อุณหภูมิ (Temperature) แนวความคิดเกี่ยวกับอุณหภูมิของวัตถุมาจากความรู้สึกร้อนหรือเย็นเมื่อสัมผัสวัตถุนั้น ซึ่งวัตถุที่มีระดับความร้อนสูง จะมีอุณหภูมิสูง

สมดุลความร้อน (thermal equilibrium) ถ้านำวัตถุสองชนิดที่มีอุณหภูมิ(ระดับความร้อน)ต่างกันมาแตะกัน อุณหภูมิของวัตถุทั้งสองจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยที่วัตถุที่มีอุณหภูมิสูงกว่า อุณหภูมิจะค่อย ๆ ลดลง ส่วนวัตถุที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า จะมีอุณหภูมิสูงขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดอุณหภูมิของวัตถุทั้งสองจะมีค่าเดียวกันและไม่เปลี่ยนแปลง (ระดับความร้อนเท่ากัน) เราเรียกว่าวัตถุทั้งสองอยู่ในสมดุลความร้อน

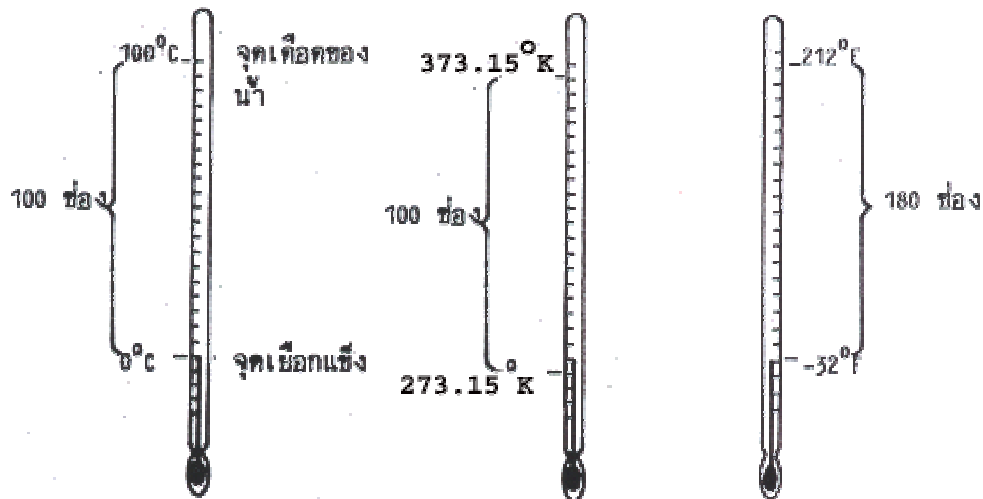
เทอร์โมมิเตอร์ (thermometer) เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดอุณหภูมิ

สเกลวัดอุณหภูมิ (Temperature scale) เทอร์โมมิเตอร์ จะมีสเกลในการวัดอุณหภูมิหลายแบบด้วยกัน เช่น สเกลฟาเรนไฮต์ สเกลเซลเซียส สเกลเคลวิน เป็นต้น

1. สเกลฟาเรนไฮต์ เป็นสเกลอุณหภูมิ ที่นำจุดเยือกแข็งและจุดเดือดของน้ำบริสุทธิ์ที่ความดัน 1 บรรยากาศ ซึ่งกำหนดให้เป็น 32°F และ 212°F ตามลำดับ เป็นจุดอุณหภูมิอ้างอิง แล้วแบ่งสเกลระหว่างสองจุดอ้างอิงออกเป็น 180 ช่อง แต่ละช่อง เรียกว่า 1 องศาฟาเรนไฮต์ ($^{\circ}\text{F}$) ดังรูปที่ 1

2. สเกลเซลเซียส เป็นสเกลอุณหภูมิ ที่กำหนดจุดเยือกแข็งและจุดเดือดของน้ำบริสุทธิ์ที่ความดัน 1 บรรยากาศ เป็น 0°C และ 100°C ตามลำดับ และแบ่งสเกลระหว่างจุดทั้งสองออกเป็น 100 ช่อง แต่ละช่อง เรียกว่า 1 องศาเซลเซียส ($^{\circ}\text{C}$) สเกลนี้ เดิมเรียกว่าสเกลเซนติเกรด ดังรูปที่ 1

3. สเกลเคลวิน เป็นสเกลอุณหภูมิที่กำหนดจุดเยือกแข็งและจุดเดือดของน้ำบริสุทธิ์ที่ความดัน 1 บรรยากาศเป็น 273.15 K และ 373.15 K ตามลำดับ และแบ่งสเกลระหว่างจุดทั้งสองออกเป็น 100 ช่อง แต่ละช่อง เรียกว่า 1 องศาเคลวิน (K) และเพิ่มสเกลอุณหภูมิศูนย์สัมบูรณ์ หรือ 0 K ซึ่งสอดคล้องกับอุณหภูมิ -273.15°C ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 สเกลวัดอุณหภูมิ

ความสัมพันธ์ระหว่างสเกลอุณหภูมิทั้งสาม

$$\frac{t_C - 0}{100} = \frac{T_F - 32}{180} = \frac{T_K - 273.15}{100} \quad (1)$$

เมื่อ t_C T_F T_K เป็นอุณหภูมิในหน่วยองศาเซลเซียส องศาฟาเรนไฮต์ และองศาเคลวิน ตามลำดับ

หรือ เขียนความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิในหน่วยองศาเซลเซียส และ ในหน่วยองศาเคลวิน ในรูป

$$t_C = T_K - 273.15 \quad (2)$$

หรือ ประมาณว่า $t_C = T_K - 273$

ความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิในหน่วยองศาฟาเรนไฮต์ T_F และในหน่วยองศาเซลเซียส t_C เขียนในรูป

$$T_F = \frac{9}{5} t_C + 32 \quad (3)$$

ตัวอย่าง

1. จงเปลี่ยนอุณหภูมิต่อไปนี้ในหน่วยของสเคลวิน และฟาเรนไฮน์

1.1 50°C

1.2 -200°C

การขยายตัวของสสารเนื่องจากความร้อน

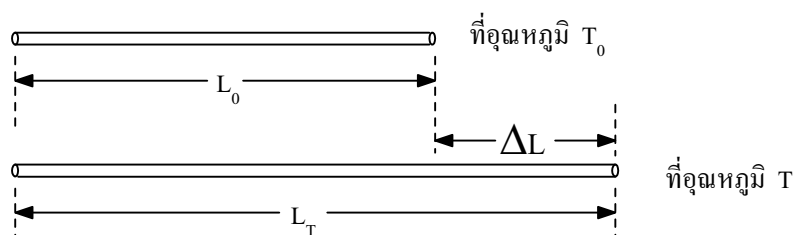
ปริมาณความร้อนที่สสารได้รับ หรือสูญเสียไป มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของสสาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ ทำให้สสารมีการเปลี่ยนรูปร่าง หรือถ้าได้รับปริมาณความร้อนมากเพียงพอ สสารก็จะมีการเปลี่ยนสถานะ

ในหัวข้อนี้ จะพิจารณาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงขนาดในกรณีของแข็งและของเหลว โดยไม่มีการเปลี่ยนสถานะเท่านั้น ส่วนในกรณีของก๊าซ จะพิจารณาในหัวข้อกฎของก๊าซ

1. การขยายตัวของของแข็ง

วัตถุส่วนใหญ่เมื่อได้รับความร้อนจะมีอุณหภูมิสูงขึ้นและยังพบอีกว่าวัตถุมีการขยายตัว(expansion) สำหรับวัตถุที่มีลักษณะเป็นแท่งยาว จะมีการขยายตัวตามเส้น มากกว่าตามพื้นที่ และตามปริมาตร

1.1 การขยายตัวตามเส้น (Linear expansion) สมมติแท่งวัตถุมีพื้นที่หน้าตัดเล็กมาก และสม่ำเสมอ มีความยาว L_0 ที่อุณหภูมิ T_0 เมื่อแท่งวัตถุได้รับความร้อนจนมีอุณหภูมิ T และมีความยาว L_T ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 แท่งวัตถุขยายตัวเมื่อได้รับความร้อน

ถ้าความยาวส่วนที่ขยายออก ΔL ($\Delta L = L_T - L_0$) มีค่าน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับความยาวเริ่มต้น ความยาวส่วนที่ขยายออก จะแปรผันตรงกับความยาวเริ่มต้นและอุณหภูมิที่เปลี่ยนไป ΔT ซึ่งเขียนความสัมพันธ์ ในรูป

$$\Delta L = \alpha L_0 \Delta T \quad (4)$$

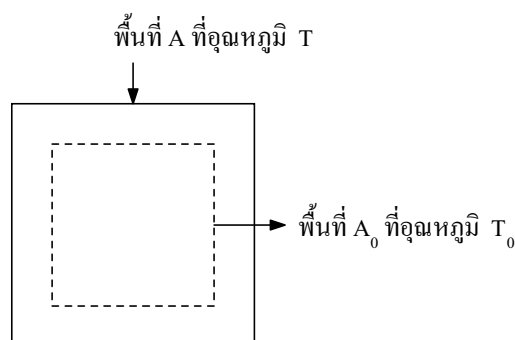
$$\text{หรือ } L_T = L_0(1 + \alpha \Delta T) \quad (5)$$

เมื่อ α เป็นค่าคงที่ และขึ้นกับโครงสร้างภายในของวัตถุ (ชนิดวัตถุ) เรียก α ว่าสัมประสิทธิ์การขยายตัวตามเส้น (Coefficient of linear expansion) ของวัตถุ ในหน่วยเอสไอ α มีหน่วยเป็น $(K)^{-1}$ หรือจะใช้หน่วย $(^{\circ}C)^{-1}$ ก็ได้มีค่าเท่ากัน

ตัวอย่าง

1. ลวดเหล็กยาว 30 m ที่อุณหภูมิ $20^{\circ}C$ เมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้นเป็น $520^{\circ}C$ ลวดยาวขึ้น 19 mm จงหาสัมประสิทธิ์ของการขยายตัวตามเส้นของเหล็ก

1.2 การขยายตัวตามพื้นที่ (Surface expansion) สมมติแผ่นวัตถุบางมากมีพื้นที่ A_0 ที่อุณหภูมิ T_0 เมื่อแผ่นวัตถุได้รับความร้อนจนมีอุณหภูมิ T และพื้นที่ A_T ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 แผ่นวัตถุบางมากขยายตัวเมื่อได้รับความร้อน

ถ้าพื้นที่ของแผ่นวัตถุเพิ่มขึ้นเป็น ΔA ($\Delta A = A_T - A_0$) จะได้ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ของแผ่นวัตถุเพิ่มขึ้นกับอุณหภูมิที่เปลี่ยนไปในรูป

$$\Delta A = \beta A_0 \Delta T \quad (6)$$

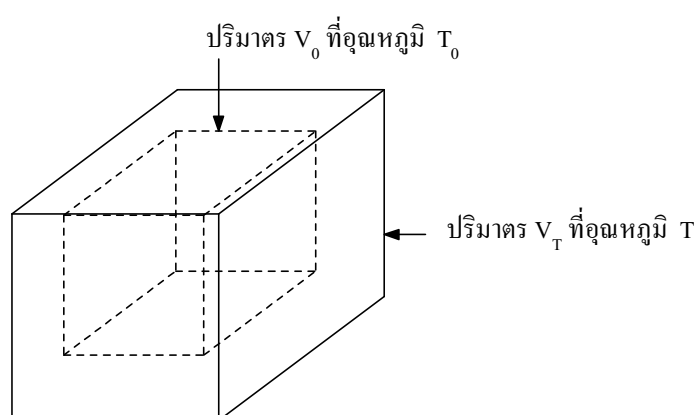
$$\text{หรือ } A_T = A_0(1 + \beta \Delta T) \quad (7)$$

เมื่อ β เป็นสัมประสิทธิ์การขยายตัวตามพื้นที่ของแผ่นวัตถุ และ $\beta = 2\alpha$ ซึ่งมีหน่วยเป็น $(K)^{-1}$ หรือหน่วย $(^{\circ}C)^{-1}$

ตัวอย่าง

1. แผ่นเหล็กบางมาก กว้าง 1 m ยาว 2 m ที่อุณหภูมิ $20^{\circ}C$ ถ้าอุณหภูมิเพิ่มขึ้นเป็น $100^{\circ}C$ แผ่นเหล็กมีพื้นที่เพิ่มขึ้นเท่าไร กำหนดสัมประสิทธิ์ของการขยายตัวตามเส้นของเหล็ก

1.3 การขยายตัวตามปริมาตร (Volume expansion) สมมติวัตถุมีปริมาตร V_0 ที่อุณหภูมิ T_0 เมื่อวัตถุได้รับความร้อนจนมีอุณหภูมิ T และปริมาตร V_T ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 การขยายตัวตามปริมาตรของวัตถุเมื่อได้รับความร้อน

ถ้าปริมาตรวัตถุเพิ่มขึ้นเป็น ΔV ($\Delta V = V_T - V_0$) จะได้ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาตรของวัตถุที่เพิ่มขึ้นกับอุณหภูมิที่เปลี่ยนไปในรูป

$$\Delta V = \gamma V_0 \Delta T \quad (8)$$

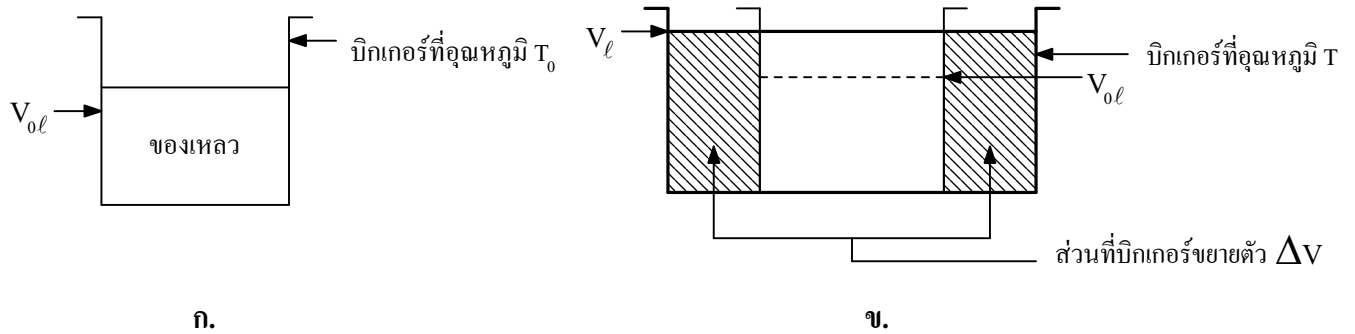
$$\text{หรือ } V_T = V_0(1 + \gamma \Delta T) \quad (9)$$

เมื่อ γ เป็นสัมประสิทธิ์การขยายตัวตามปริมาตรของวัตถุ และ $\gamma = 3\alpha$ ซึ่งมีหน่วยเป็น $(K)^{-1}$ หรือหน่วย $(^{\circ}C)^{-1}$

2. การขยายตัวของของเหลว

เนื่องจากของเหลวบรรจุอยู่ในภาชนะ การขยายตัวที่เห็นได้ชัด คือการขยายตัวตามปริมาตร พิจารณาของเหลวบรรจุในบีกเกอร์ ถ้าอ่านค่าปริมาตรของของเหลวเป็น V_0 ที่อุณหภูมิ T_0 ดังรูป 5 ก. เมื่อให้

ความร้อนแก่บีกเกอร์ จนบีกเกอร์และของเหลวมีอุณหภูมิ T แล้วอ่านค่าปริมาตรของเหลวภายในบีกเกอร์ใหม่เป็น V_1 ดังรูปที่ 5 ข.

รูปที่ 5 การขยายตัวตามปริมาตรของของเหลวที่บรรจุในภาชนะเมื่อได้รับความร้อน

จากรูปที่ 5 ของเหลวมีการขยายตัวปรากฏให้เห็นเป็น ΔV_a ($\Delta V_a = V_1 - V_{0l}$) แต่ขณะที่ของเหลวขยายตัว บีกเกอร์ก็มีการขยายตัวด้วย แสดงว่าการขยายตัวของเหลวที่ปรากฏแก่สายตานั้นน้อยกว่าการขยายตัวของของเหลวจริง ΔV ดังนั้น ส่วนที่ของเหลวขยายตัวจริง เขียนในรูป

$$\Delta V = \Delta V_a + \Delta V_s \quad (10)$$

$$\text{หรือ } V_{0l} \phi \Delta T = V_{0l} \phi_a \Delta T + V_{0s} \gamma \Delta T \quad (11)$$

เมื่อ ϕ เป็นสัมประสิทธิ์การขยายตัวตามปริมาตรจริงของของเหลว

ϕ_a เป็นสัมประสิทธิ์การขยายตัวตามปริมาตรปรากฏของของเหลว

γ เป็นสัมประสิทธิ์การขยายตัวตามปริมาตรของบีกเกอร์

ΔV_s เป็นส่วนที่บีกเกอร์ขยายตัว

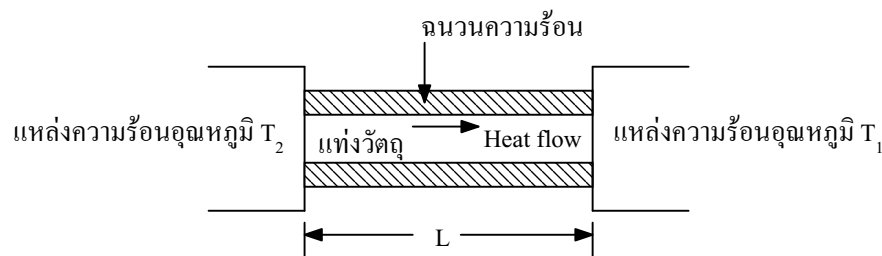
และ V_{0s} เป็นปริมาตรของบีกเกอร์ ที่อุณหภูมิ T_0

การถ่ายเทความร้อน

การถ่ายเทความร้อน(Heat transfer) เป็นการถ่ายเทความร้อนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การนำความร้อน(Heat conduction) การถ่ายเทความร้อนโดยการนำเป็นการถ่ายเทความร้อนไปตามเนื้อวัตถุ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากความแตกต่างของอุณหภูมิภายในวัตถุ

พิจารณาแท่งวัตถุรูปทรงกระบอก มีพื้นที่หน้าตัดสม่ำเสมอ A และความยาว L ด้านข้างหุ้มด้วยฉนวนความร้อน และปลายทั้งสองของแท่งวัตถุติดกับแหล่งความร้อนอุณหภูมิคงที่ T_1 และ T_2 ตามลำดับ ($T_2 > T_1$) ดังรูปที่ 6

รูปที่ 6 การถ่ายเทความร้อนโดยการนำ

จากการทดลอง พบว่า ถ้าอุณหภูมิภายในแท่งวัตถุอยู่ในสภาวะคงตัว (Steady state) ซึ่งหมายความว่า อุณหภูมิทุกๆ จุดภายในแท่งวัตถุมีค่าคงที่ตลอดเวลา แสดงว่า อัตราการไหลของความร้อน ผ่านทุกๆ พื้นที่หน้าตัดภายในแท่งวัตถุเท่ากัน ดังนั้น อัตราการไหลของความร้อน (Heat flow rate) เขียนในรูป

$$\frac{\Delta Q}{\Delta t} = -kA \frac{(T_1 - T_2)}{L} \quad (12)$$

เมื่อ ΔQ เป็นปริมาณความร้อนที่ถ่ายเทผ่านแท่งวัตถุ มีหน่วยเป็น J

Δt เป็นเวลาที่ใช้ในการถ่ายเทความร้อน มีหน่วยเป็น s

$\frac{\Delta Q}{\Delta t}$ เป็นอัตราการไหลของความร้อน มีหน่วยเป็น J/s หรือ W

A เป็นพื้นที่หน้าตัดของแท่งวัตถุ มีหน่วยเป็น m^2

L เป็นความยาวของแท่งวัตถุ มีหน่วยเป็น m

T_1 และ T_2 เป็นอุณหภูมิที่ปลายแต่ละด้านของแท่งวัตถุ มีหน่วยเป็น K ในหน่วย SI หรือจะใช้ $^{\circ}C$ ก็ได้

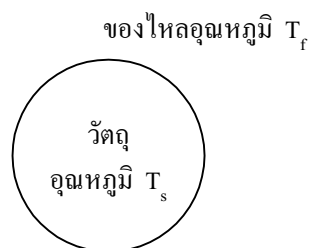
และ k เป็นค่าคงที่ เรียกว่าสภาพนำความร้อน (Thermal conductivity) มีหน่วยเป็น $W/m \cdot K$ หรือ $W/m \cdot ^{\circ}C$

2. การพาความร้อน (Heat convection) การถ่ายเทความร้อนโดยการพาเป็นการถ่ายเทความร้อนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยอาศัยการเคลื่อนที่ของโมเลกุลตัวกลางที่เป็นของไหล เช่น เมื่อเอามืออังเหนือเตาไฟ จะรู้สึกร้อน เพราะโมเลกุลของอากาศ (โมเลกุลตัวกลาง) ได้รับความร้อนจากเตาไฟ แล้วจะเคลื่อนที่สูงขึ้นมากระทบมือ

การพาความร้อน แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. การพาความร้อนอย่างอิสระ (free convection or natural convection) เป็นการพาความร้อนที่โมเลกุลของตัวกลางเคลื่อนที่ไป เพราะมีความหนาแน่นต่างกัน เช่น การเกิดลม การระบายอากาศเสียของโรงงานทางปล่องไฟ เป็นต้น
2. การพาความร้อนแบบถูกบังคับ (forced convection) เป็นการพาความร้อนที่โมเลกุลของตัวกลาง ถูกทำให้เคลื่อนที่โดยแรงภายนอก เช่นการระบายความร้อนของหม้อน้ำรถยนต์ พัดลม เครื่องทำความเย็น เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

พิจารณา วัตถุที่มีอุณหภูมิ T_s อยู่ในบริเวณที่มีของไหลที่มีอุณหภูมิ T_f ผ่าน ดังรูปที่ 7

รูปที่ 7 การถ่ายเทความร้อนโดยการพา

อัตราการถ่ายเทความร้อนระหว่างผิววัตถุกับของไหลโดยการพาความร้อน เขียนในรูป

$$\frac{\Delta Q}{\Delta t} = H = hA(T_s - T_f) \quad (13)$$

เมื่อ ΔQ เป็นปริมาณความร้อนที่ถ่ายเทผ่านแท่งวัตถุ มีหน่วยเป็น J

Δt เป็นเวลาที่ใช้ในการถ่ายเทความร้อน มีหน่วยเป็น s

$\frac{\Delta Q}{\Delta t}$ หรือ H เป็นอัตราการถ่ายเทความร้อนโดยการพา มีหน่วยเป็น J/s หรือ W

T_s และ T_f เป็นอุณหภูมิที่ผิวของวัตถุ และอุณหภูมิของของไหล ตามลำดับ มีหน่วยเป็น K ในหน่วย SI หรือจะใช้ $^{\circ}\text{C}$ ก็ได้

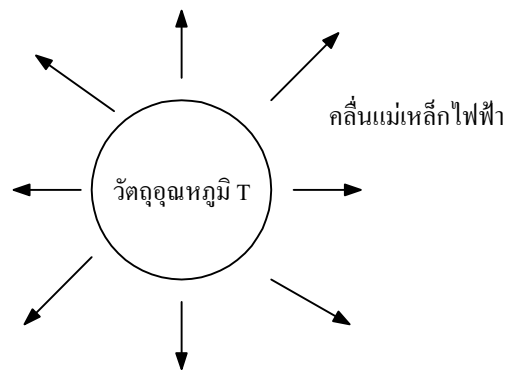
A เป็นพื้นที่ผิวของวัตถุทั้งหมดที่สัมผัสกับของของไหล หรือพื้นที่บริเวณที่เกิดการพา มีหน่วยเป็น m^2

และ h เป็นสัมประสิทธิ์การพาความร้อนของของไหลมีหน่วยเป็น $\frac{\text{W}}{\text{m}^2 \text{K}}$ หรือ $\frac{\text{W}}{\text{m}^2 \text{ } ^{\circ}\text{C}}$

3. การแผ่รังสี (Radiation) การถ่ายเทความร้อนโดยการแผ่รังสี เป็นการถ่ายเทความร้อนในรูปของการแผ่คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า

วัตถุทุกชนิด ที่มีอุณหภูมิสูงกว่าศูนย์องศาสัมบูรณ์ ($> 0 \text{ K}$) วัตถุจะคายพลังงาน หรือแผ่รังสีออกมาจากผิวในรูปคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ในช่วงความยาวคลื่นต่างๆกันดังรูปที่ 8

รูปที่ 8 วัตถุแผ่คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า

จากการทดลอง พบว่า อัตราการแผ่รังสีออกมาจากผิววัตถุ เขียนในรูป

$$R = \sigma eAT^4 \quad (14)$$

เมื่อ R เป็นอัตราการแผ่รังสีออกมาจากผิววัตถุ มีหน่วยเป็น J/s และ W

A เป็นพื้นที่ผิวของวัตถุทั้งหมดที่เกิดการแผ่รังสี มีหน่วยเป็น m^2

T เป็นอุณหภูมิสัมบูรณ์ของวัตถุ มีหน่วยเป็น K

σ เป็นค่าคงที่สเตฟาน-โบลต์ซมันซ์ และมีค่าเท่ากับ $5.67 \times 10^{-8} \frac{W}{m^2 K^4}$

e เป็นสภาพเปล่งรังสีของผิววัตถุ (emissivity) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ขึ้นอยู่กับสมบัติของผิววัตถุ และสมการที่(14) เรียกว่า กฎของสเตฟาน(Stefan's law)

เนื่องจากขณะที่วัตถุมีการแผ่รังสีออกมา วัตถุก็จะดูดกลืนรังสีที่วัตถุอื่นแผ่ออกมาด้วย ดังนั้นถ้าวัตถุมีอุณหภูมิ T_1 และสิ่งแวดล้อมมีอุณหภูมิ T_2 อัตราการแผ่รังสีระหว่างวัตถุกับสิ่งแวดล้อม จะเขียนในรูป

$$R = \sigma eA(T_1^4 - T_2^4) \quad (15)$$

$$\text{หรือ } R = \sigma eA(T_1 - T_2)(T_1 + T_2)(T_1^2 + T_2^2)$$

ถ้า อุณหภูมิวัตถุ T_1 ใกล้เคียงกับอุณหภูมิสิ่งแวดล้อม T_2 ($T_1 \approx T_2$) และอุณหภูมิ T_2 คงที่ตลอดเวลาที่เกิดการแผ่รังสี ดังนั้นอัตราการแผ่รังสีระหว่างวัตถุกับสิ่งแวดล้อม จะเขียนในรูป

$$\frac{\Delta Q}{\Delta t} = R = K(T_1 - T_2) \quad (16)$$

เมื่อ ΔQ เป็นปริมาณความร้อนที่คายออกในเวลา Δt

และ K เป็นสัมประสิทธิ์การเย็นตัว ซึ่ง $K = 4\sigma eAT_2^3$

เรียกสมการ(16) ว่ากฎการเย็นตัวของนิวตัน

พลังงานกลและพลังงานความร้อน

เดิมความร้อนมีหน่วยแคลอรี (cal) ต่อมา จูลทดลองให้เห็นว่าความร้อนเป็นพลังงานรูปหนึ่งซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานรูปอื่นได้ และพบว่า พลังงานกล 4.18 J สามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานความร้อนได้ 1 cal

$$1 \text{ cal} = 4.18 \text{ J}$$

ความจุความร้อน ความจุความร้อนจำเพาะ และความจุความร้อนโมลาร์

ความจุความร้อน (Heat capacity) ของสสาร หมายถึงปริมาณความร้อนที่ทำให้สสารมีอุณหภูมิเพิ่มขึ้นหรือลดลง 1K โดยสสารไม่มีการเปลี่ยนสถานะ ซึ่งเขียนความสัมพันธ์ได้ในรูป

$$C = \frac{\Delta Q}{\Delta T} \quad (17)$$

เมื่อ C เป็นความจุความร้อนของสสาร มีหน่วยเป็น J/K ในหน่วย SI หรือใช้ cal/°C ก็ได้

ΔQ เป็นปริมาณความร้อนที่สสารได้รับ หน่วย J ในหน่วย SI หรือใช้ cal ก็ได้

ΔT เป็นอุณหภูมิของสสารที่เปลี่ยนไป หน่วย K ในหน่วย SI หรือใช้ °C ก็ได้

เราพบว่า สสารชนิดเดียวกัน ถ้ามีมวลไม่เท่ากัน ความจุความร้อนก็จะไม่เท่ากันด้วย

ความจุความร้อนจำเพาะ (Specific heat capacity) ของสสาร หมายถึงปริมาณความร้อนที่ทำให้สสารมวล 1 kg มีอุณหภูมิเพิ่มขึ้นหรือลดลง 1K โดยสสารไม่มีการเปลี่ยนสถานะ ซึ่งเขียนความสัมพันธ์ได้ในรูป

$$c = \frac{\Delta Q}{m \Delta T}$$

$$\text{หรือ } \Delta Q = mc\Delta T \quad (18)$$

เมื่อ c เป็นความจุความร้อนจำเพาะของสสารมีหน่วยเป็น J/kg K ในหน่วย SI หรือใช้ cal/kg °C ก็ได้

ΔQ เป็นปริมาณความร้อนที่สสารได้รับ มีหน่วยเป็น J ในหน่วย SI หรือใช้ cal ก็ได้

ΔT เป็นอุณหภูมิของสสารที่เปลี่ยนไป มีหน่วยเป็น K ในหน่วย SI หรือใช้ °C ก็ได้

และ m เป็นมวลของสสาร มีหน่วยเป็น kg

พบว่า สสารชนิดเดียวกัน ไม่ว่าจะมามีมวลเท่ากันหรือไม่เท่ากัน ความจุความร้อนจำเพาะจะเท่ากัน

ความจุความร้อนโมลาร์(Molar heat capacity) ของสสาร หมายถึงปริมาณความร้อนที่ทำให้สสาร 1 mol มีอุณหภูมิเพิ่มขึ้นหรือลดลง 1K โดยสสารไม่มีการเปลี่ยนสถานะ ซึ่งเขียนความสัมพันธ์ได้ในรูป

$$c = \frac{\Delta Q}{n \Delta T}$$

$$\text{หรือ } \Delta Q = nc\Delta T \quad (19)$$

เมื่อ c เป็นความจุความร้อนโมลาร์ของสสาร มีหน่วยเป็น $J/mol K$ ในหน่วย SI หรือใช้ $cal/mol ^\circ C$ ก็ได้

ΔQ เป็นปริมาณความร้อนที่สสารได้รับ มีหน่วยเป็น J ในหน่วย SI หรือใช้ cal ก็ได้

ΔT เป็นอุณหภูมิของสสารที่เปลี่ยนไป มีหน่วยเป็น K ในหน่วย SI หรือใช้ $^\circ C$ ก็ได้

และ n เป็นจำนวน โมลของสสาร มีหน่วยเป็น mol

การเปลี่ยนสถานะกับความร้อนแฝง

สสารส่วนใหญ่เมื่อได้รับความร้อน จะมีอุณหภูมิสูงขึ้น และมีการขยายตัว และถ้าสสารได้รับปริมาณความร้อนมากเพียงพอ สสารนั้นจะมีการเปลี่ยนสถานะ(Phase transition) ตัวอย่างเช่น ของแข็งเปลี่ยนเป็นของเหลว ของเหลวเปลี่ยนเป็นก๊าซ จากการทดลองพบว่าการเปลี่ยนสถานะของ น้ำแข็งมวล 1 kg อุณหภูมิ $0^\circ C$ เปลี่ยนเป็นน้ำ อุณหภูมิ $0^\circ C$ เราจะต้องให้ปริมาณความร้อนกับน้ำแข็งจำนวนหนึ่ง ซึ่งปริมาณความร้อนที่ทำให้สสารมวล 1 kg (หรือหนึ่งหน่วยมวล) เปลี่ยนสถานะ โดยที่อุณหภูมิกคงที่ เราเรียกว่าความร้อนแฝง (Latent heat)

$$L = \frac{\Delta Q}{m} \quad (20)$$

$$\text{หรือ } \Delta Q = mL$$

เมื่อ L เป็นความร้อนแฝง มีหน่วยเป็น J/kg

ΔQ เป็นปริมาณความร้อนที่สสารได้รับ มีหน่วยเป็น J

และ m เป็นมวลของสสาร มีหน่วยเป็น kg

ความร้อนแฝง มี 2 ชนิด คือ

1. ความร้อนแฝงของการหลอมเหลว(Latent heat of fusion ; L_f) เป็นปริมาณความร้อนที่ทำให้สสารมวล 1 kg (หรือหนึ่งหน่วยมวล) เปลี่ยนสถานะจากของแข็งเป็นของเหลว โดยที่อุณหภูมิคงที่
2. ความร้อนแฝงของการกลายเป็นไอ (Latent heat of vaporization ; L_v) เป็นปริมาณความร้อนที่ทำให้สสารมวล 1 kg(หรือหนึ่งหน่วยมวล) เปลี่ยนสถานะจากของเหลวเป็นไอ โดยที่อุณหภูมิคงที่

บางครั้งสสารสามารถเปลี่ยนจากของแข็งเป็นไอ ได้โดยตรงโดยไม่ผ่านการเป็นของเหลวก่อน เราเรียกการเปลี่ยนในลักษณะนี้ว่า การระเหิด